

Eesti elukestva õppe strateegia 2020

Projekt 26.11.2013

Tallinn 2013

Sisukord

Sissejuhatus	2
Üldeesmärk ja lähtealused	2
Visioon, strateegilised eesmärgid ja võtmenäitajad 2020	5
Olukorra analüüs: elukestva õppe süsteemi edusammud ja kitsaskohad	5
Strateegilised eesmärgid ja meetmed.....	7
1. Muutunud õpikäsitlus	7
2. Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid	10
3. Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus	12
4. Digipööre elukestvas õppes.....	15
5. Õppes osaluse kasv ja tulemuslik rahastamine	17
Strateegia rakendamine	19
Lisa 1 Eesmärkide saavutamist mõõtvate näitajate koondtabel.....	21
Lisa 2 Mõisted.....	24
Lisa 3 Strateegia ja programmide vahelised seosed	26
Lisa 4 Seosed teiste valdkondlike arengukavade ja läbivate teemadega.....	27
Lisa 5 Strateegia maksumuse prognoos	30

Sissejuhatus

Eestis on vaja jagatud arusaama sellest, millist teed pidi liikuda teadmiste- ja innovatsioonipõhise ühiskonna suunas. Oleme edukad vaid juhul, kui teadvustame vajadust pidevalt juurde ja ümber õppida, olla ettevõtlik ja loov, et kiirelt muutuv keskkonnas toime tulla. Õppimine ja oma oskuste teadlik kasutamine peab muutuma aktiivse eluhoiaku lahutamatuks osaks.

Elukestva õppe strateegia on haridusvaldkonna tähtsamaid arenguid suunav dokument, mis on aluseks riigi hariduseelarve valikutele aastatel 2014–2020 ning mille põhjal töötatakse välja vajalike muutuste saavutamist toetavad programmid haridustasemetel ja teemade kaupa (vt täpsemalt lisa 3). Erinevalt varem koostatud haridusstrateegia projektidest on käesolev strateegia **valikute strateegia**, kus käsitletakse vaid kõige olulisemaid elukestva õppe toimimise kitsaskohti, millele lahenduse leidmine on ühiskonna jaoks kriitilise tähtsusega ning mõjutab paljude eesmärkide saavutamist. Erinevad rahvusvahelised testid¹ on näidanud, et Eesti hariduse kvaliteet on maailmas konkurentsivõimeline: põhi- ja keskkooliga noorte oskused on meil arenenud majandusega riikide noortega võrreldes üle keskmise, kõrgharidusega noortel keskmised. Rahvusvaheline võrdlus on aga näidanud ka meie probleemikohti – vähest julgust ja loovust erinevate oskuste kasutamisel uudsetes olukordades, oskuste kiiremat kadumist ning vanemaeliste vähest arvutikasutusoskust ja –julgust. Meie formaalharidus annab hea stardipositsiooni, kuid oskusi tuleb ka aktiivselt kasutada igapäevaelus ja tööl, sest kehtib põhimõte „kasuta või kaota“. Peame selgemalt teadvustama, et kasutamata oskused pole iseseisev väärtus.

Elukestva õppe strateegia koostamine on olnud kahe-etapiline. Eesti Koostöö Kogu, Eesti Haridusfoorumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi ühistöös töötati aastatel 2009–2011 välja kavand „Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012 – 2020“. Seda aluseks võttes koostas käesoleva strateegia juhtkomisjon, kuhu kuulusid haridus- ja töövaldkonna eksperdid, ning selle koostamist nõustas nõukoda, mis moodustati Eesti Koostöö Kogu, Eesti Haridusfoorumi, tööandjate ning Haridus- ja Teadusministeeriumi esindajatest.

Strateegia koostamisel on arvestatud erinevate partneritega toimunud arutelude tulemusi ja kirjalikke kommentaare. Strateegia seosed erinevate valdkondlike arengukavadega on kirjeldatud lisas 4.

Üldeesmärk ja lähtealused

Elukestev õpe hõlmab formaalharidussüsteemi (lasteaed, põhikool, gümnaasium, kutseõppeasutus, kõrgkool) kõrval ka sellest väljaspool pakutavat täiendus- ja ümberõpet, mitteformaalset ja informaalset õpet kogu selle mitmekesisuses. Uute teadmiste ja oskuste omandamise võimalusi annab töökoht, vaba- ja huviharidus ning noorsootöö, samuti osalemine kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevuses või virtuaalruumis, kus saab õppida individuaalselt või koos teistega. Uudishimu ja õpihuvi kujundavad, õpiharjumusi ja väärtushinnanguid arendavad erinevad kultuuriasutused, samuti ajateenistus.

¹ PISA 2006, 2009 ja 2012, PIAAC 2013

Eesti elukestva õppe strateegia käsitleb **õppijatena** kõiki – nii lapsi, noori kui ka täiskasvanuid. Õppimine peab muutuma aktiivse eluhoiaku lahutamatuks osaks, sh ka vanemaeliste hulgas. **Õpetajana** peetakse silmas kõiki, kes õpetavad lasteaedades, üldhariduskoolides, kutsekoolides, kõrgkoolides, huvikoolides, vabahariduslikes koolituskeskustes ning täiendusõppes, **koolijuhtidena** käsitletakse nende õppeasutuste juhte. **Õpikäsitus** hõlmab arusaama õppimise olemusest, eesmärkidest, meetoditest ja erinevate osapoolte rollist õppeprotsessis. Mõistete seletus on lisas 2.

Elukestva õppe strateegia üldeesmärk: kõigile Eesti inimestele on loodud nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väärrika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus.

Elukestva õppe süsteemi 2020 iseloomustavad järgmised võtmenäitajad

	sihttase 2020	algtase
1. Täiskasvanute õppes osaluse määr	20%	12,9% (2012)
2. Erialase kvalifikatsiooniga täiskasvanute osakaal	Vähemalt 75%	69,7% (2012)
3. Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste noorte osakaal	Alla 9,5%	10,5% (2012)
4. Tiptasemel oskustega õpilaste ² osakaal :		
a) funktsionaalne lugemisoskus	10%	6% (2009)
b) matemaatiline kirjaoskus	16%	12,8% (2009)
c) loodusteaduslik kirjaoskus	14,4%	10,4% (2009)
5. 1–3 aastat tagasi õpingud lõpetanud 20–34-aastaste noorte tööhõive määr	Vähemalt 82%	75,1% (2012)
6. Digipädevustega inimeste osakaal 16–74-aastaste earühmas	80%	64,7% (2012)
7. Õpetajate keskmine palk võrdluses kõrgharidusega töötaja keskmise palgaga Eestis	≥1,0	0,64
8. Erinevate osapoolte rahulolu elukestva õppe toimimisega ³	Rahulolu on kasvanud	

Elukestva õppe süsteemi arendamisel on olulised järgmised põhimõtted:

- õppija aktiivne osalus ja vastutus;
- koostöö ja üksteiselt õppimine;
- õpivõimaluste kvaliteet, paindlikkus, info läbipaistvus ja usaldusväärsus;
- inimeste erivajadustega arvestamine õppetöö korralduses ja õpikeskkonnas;
- sooline tasakaal;
- avatus, sallivus ja rahvusvaheline koostöö;
- Eesti riigi, keele ja kultuuri jätkusuutlikkus;
- säästev areng;
- tõenduspõhine otsustamine.

Strateegia rakendamise edukus sõltub sellest, kas kõik olulised osapooled võtavad vastutuse järgnevate ülesannete täitmise eest:

- õppija osaleb õppes vastutustundlikult ning kujundab teadlikult oma õpiteed;

² PISA 5. ja 6. taseme saavutanud õppijate osakaal, sihttaset mõõdetakse 2018. aastal PISA testis.

³ Siiani pole regulaarseid rahulolu-uuringuid õppe kvaliteedi ja kättesaadavuse kohta eri sihtrühmade hulgas tehtud. Seetõttu ei esitata ka soovitatavat sihttaset ega algtaset.

- lapsevanem toetab õppijat, sh tagab põhihariduse ulatuses lapse koolikohustuse täitmise;
- õpetaja kujundab õppimist ja arengut toetava õpikeskkonna, seab õppija võimekust arvestavad õpieesmärgid ning arendab sihipäraselt oma kutseoskusi;
- õppeasutuse juht tagab õppeasutuse strateegilise juhtimise, kujundab õppimist ja arengut toetava organisatsioonikultuuri ning toetab õpetajate professionaalset arengut;
- kohalik omavalitsus tagab kodulähedase kvaliteetse alus- ja põhihariduse ning vajalike tugiteenuste kättesaadavuse;
- tööandjad esitavad haridussüsteemile selged ootused ning pakuvad õppijatele praktikakohti, õpipoisikoolitust jmt ning loovad oma töötajatele võimalusi elukestvas õppes osalemiseks;
- riik tagab oma regulatsioonidega kõigile inimestele võimalused kvaliteetse ja valikuterohke kesk-, kutse- ja kõrghariduse omandamiseks ning asjaliku tööturuinfo ja karjäärinõustamise.

Visioon ja strateegilised eesmärgid 2020

Visioon 2020: Õppimine on eluviis. Märkame võimalusi ja leiame nutikaid lahendusi.

Elukestva õppe VVV: **Vastutus** – Inimesed mõistavad, et õppimine ja enesearendamine on nende endi teadlik valik ja vastutus.
Vajadused – Õpe lähtub õppija huvidest ja võimetest, toetab tema arengut ja arvestab tööturu vajadusi.
Võimalused – Elukestva õppe süsteem pakub inimestele kvaliteetseid, kaasaegseid ja paindlikke õpivõimalusi.

Visiooni teostumiseks on seatud **5 strateegilist eesmärki (eesmärkide saavutamist mõõtvad näitajad on lisas 1)**:

1. MUUTUNUD ÕPIKÄSITUS: Iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetava, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikäsitus on rakendatud kõigil haridustasemetel ja -liikides.
2. PÄDEVAD JA MOTIVEERITUD ÕPETAJAD NING KOOLIJUHID: Õpetaja/õppejõu ja koolijuhhi töö hindamine ja tasustamine on vastavuses nendele ametikohtadele esitatavate nõuete ja töö tulemuslikkusega.
3. ELUKESTVA ÕPPE VÕIMALUSTE JA TÖÖMAAILMA VAJADUSTE VASTAVUS: Kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused ja karjääriteenused on suurendanud erialase kvalifikatsiooniga inimeste arvu erinevates vanuserühmades ning on kasvatanud täiskasvanute osalemist elukestvas õppes.
4. DIGIPÖÖRE ELUKESTVAS ÕPPES: Õppimisel ja õpetamisel rakendatakse kaasaegset digitehnoloogiat otstarbekamalt ja tulemuslikumalt, paranenud on kogu elanikkonna digioskused ning tagatud on ligipääs uue põlvkonna digitaristule.
5. ÕPPES OSALUSE KASV JA TULEMUSLIK RESSURSIKASUTUS: kasvanud on elukestvas õppes osalus ja strateegia eesmärkide saavutamist toetab tõhus ressursikasutus.

Olukorra analüüs: elukestva õppe süsteemi edusammud ja kitsaskohad

Elukestva õppe süsteemi edusammude ja kitsaskohtade määratlemisel on alusdokumentidena kasutatud „[Eesti hariduse viis väljakutset – haridusstrateegia 2012 – 2020](#)“ taustamaterjali ning Haridus- ja Teadusministeeriumi igal aastal uuendatavat dokumenti „[Tark ja tegus rahvas](#)“, mis kirjeldab põhjalikult olukorda hariduse valdkonnas ning seoseid Euroopa Liidu suundumustega. Olulisemad edusammud ja kitsaskohad on järgmised⁴:

Edusammud:

1. Haridus on Eesti ühiskonnas kõrgelt väärtustatud – seda on ajalooliselt peetud individuaalse edu tagamiseks ning riigi arengu peamiseks veduriks.

⁴ Ülevaade kasutatud indikaatorite dünaamikast on esitatud tabelis lisas 1..

2. Rahvusvahelised võrdlusuuringud näitavad, et enamik õppijaid omandab head baasoskused.
3. Õppijate sotsiaalmajandusliku tausta mõju õpitulemustele on väike⁵.
4. Elukestvas õppes osalemise määr on kasvanud.
5. Vähenenud on õppijate põhikoolist väljalangevus.
6. Laste osalus koolieelsetes lasteasutustes on kõrge, mis loob head eeldused sujuvaks üleminekuks kooliellu.
7. Välja on arendatud õppijate, õppeasutuste ja õpitulemuste andmebaasid, mis võimaldavad jälgida arengut ja suunata ressursid sinna, kus seda kõige rohkem vaja on.
8. Keelekümbluse metoodika rakendamine on toonud häid tulemusi ja suurendanud venekeelsete noorte lõimumist Eesti ühiskonnas⁶.
9. Alternatiivsed lähenemised (nt *Noored kooli*, *Tagasi kooli*, erakoolid, waldorfkoolid, *Hea algus*) on muutnud formaalharidussüsteemi paindlikumaks, uuenduslikumaks, mitmekesisemaks.
10. Õpi- ja töötingimused kutse- ja kõrgkoolides on kaasaegsed.
11. Kutseõppeasutuste võrk on korrastatud.

Kitsaskohad:

1. Teoreetiliselt omaks võetud ja dokumentides kinnitatud õpikäsitus, õppijate eri tüüpi andekuste väärtustamine ning erivajaduste märkamise ei ole muutunud õppeprotsessi lahutamatuks osaks⁷.
2. Väljalangevus (eriti meessoo hulgas) on kõikidel haridustasemetel ja -liikides kõrge.
3. Ühiskonnas väljakujunenud hoiakud suunavad õppijaid valima „naiste ja meeste erialasid“, mis suurendab tööturul soolist segregatsiooni.
4. Ligi kolmandik Eesti tööealisest elanikkonnast on erialase ettevalmistuseta.
5. Erinevused elukestva õppe raames pakutava ja tööturul vajaliku vahel on liiga suured. Õppeasutused ja töömaailm ei tee elukestva õppe süsteemi arendamiseks aktiivset koostööd.
6. Levinud on suhtumine, et õppimine on noorte jaoks. Enesetäiendamist pärsib rahaliste võimaluste piiratuse kõrval ka täiskasvanute huvi- ja motivatsioonipuudus.
7. Õpetaja elukutse ei ole atraktiivne: noorte ja meesõpetajate osakaal ning konkurss õpetajakoolituse õppekavadele on väike, õpetajaks õppinud ei lähe kooli tööle.
8. Info tööturu ja majanduse arengute kohta pole süsteemne ja karjäärinõustamisteenused on ebaühtlase kvaliteedi ja kättesaadavusega⁸.
9. Tänapäevane gümnaasiumivõrk ei arvesta õppijate arvu suurt vähenemist, väikesed gümnaasiumid ei suuda pakkuda mitmekesiseid ning kvaliteetseid õpivõimalusi.
10. Kutseharidus pole kujunenud kvaliteetseks edasiõppimisvõimaluseks, tööturu jaoks ei valmistata ette piisaval arvul oskustöötajaid.

⁵ „Eesti PISA 2009 kontekstis: tugevused ja probleemid. Programmi Eduko uuringutoetuse kasutamise lepingu aruanne 2012“, <http://www.hm.ee/index.php?048181>.

⁶ „Hilise keelekümbluse mõju. Uuringu tulemuste aruanne“, <http://www.hm.ee/index.php?048181>

⁷ „OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS tulemused“, <http://www.hm.ee/index.php?048181>

⁸ „Eesti põhikooli efektiivsuse uuring“, <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11756>

⁸ http://vana.innove.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=36529/Karjaariteenuste_susteemi_uuring_loppraport.pdf

11. Üleminek massilisele kõrgharidusele on kaasa toonud nõudlikkuse vähenemise. Kõrgharidusega Eesti noorte probleemilahendusoskused on madalamad, võrreldes teiste riikidega⁹. Üliõpilaste ja õppejõudude rahvusvaheline mobiilsus on madal.
12. Vene õppekeelega põhikoolid ei kindlusta kõigile head eesti keele oskust ning õppijate baasoskused on põhikooli lõpuks nõrgemad kui eesti õppekeele koolides.
13. Õppijate ligipääs digitaristule ja digitaalne õppevara on puudulik ja ebaühtlane.
14. Eesti tööealisest elanikkonnast ca kolmandikul puuduvad minimaalsed digioskused.
15. Ühiskonnas mõistetakse hariduse ja koolide kvaliteeti liiga riigieksamite tulemuste kesksena.
16. Tõenduspõhine otsustamine ning hariduspoliitikate toimimise hindamine ei ole muutunud valdavaks, see muudab konsensuse loomise hariduspoliitiliste valikute tegemisel keeruliseks.

Strateegilised eesmärgid ja meetmed

1. Muutunud õpikäsitus

Kõik viimasel kümnendil riiklikult kehtestatud tasemehariduse õppekavad on rõhutanud õppijakesksust, võtmepädevuste olulisust, vajadust siduda õppeprotsessis uus teadmine olemasolevaga, lõimida see erinevate aine- ja eluvaldkondadega, õppida/õpetada mitte ainult faktiteadmisi, vaid õppida õppima ja probleeme lahendama ning teha seda meeskonnas. Lähiaastate pingutused tuleb suunata sellele, et need nõuded rakenduksid. Õpetaja (sh õppejõud, täiskasvanukoolitaja) ei ole 21. sajandil mitte infoallikas, vaid seoste looja ja väärtushoiakute kujundaja, kelle ülesanne on arendada õppijas kriitilist ja loovat mõtlemist, analüüsioskust, ettevõtlikkust, meeskonnatöö ning kirjaliku ja suulise eneseväljenduse oskust. Õpetaja roll on toetada õppija kujunemist ennastjuhtivaks õppijaks, kes tuleb iseseisvalt toime muudatustega keskkonnas ning võtab vastutuse oma arengu ja õpivalikute eest. Õpetajate ja tugispetsialistide meeskonna individuaalne lähenemine igale õppijale annab nõrgematele võimaluse toime tulla ning pakub väljakutseid võimekamatele.

Eesmärk on iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetava, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendava õpikäsituse rakendamine kõigil haridustasemetel ja -liikides.

Strateegilised meetmed:

1.1. Õppe sisu ja mahu vastavusse viimine õppekavades seatud eesmärkide ja õpitulemustega (sh võtmepädevustega). Täna on sisuliselt kõikide haridustasemetel ja -liikidel õppekavadesse kirjutatud sisse eesmärgid ja õpitulemused, mis arvestavad erinevates riiklikes ja rahvusvahelistes regulatsioonides ning kutsestandardites kirjeldatud õpitulemustega (sh võtmepädevustega). Selleks et hinnata, kas õppe sisu, maht, meetodid ja hindamine toetavad parimal moel seatud eesmärkide ja õpitulemuste saavutamist, on vajalikud järgmised tegevused:

- Haridus- ja Teadusministeerium käivitab põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade ainekavade sisu ja mahu analüüsi ning vajadusel muutmise;

⁹ „Täiskasvanute oskused Eestis ja maailmas. PIAAC uuringu esmased tulemused“, 2013. Peatükk 3.4. „Hariduslik jaotus“.

- Kutse- ja kõrghariduse tasemel analüüsitakse õppemeetodite, auditoorse ja iseseisva töö, praktika mahtude, hindamismeetodite ning õppekava eesmärkide ja õpiväljundite sidusust, vastavust tööturuvajadustele ning pakutakse parimaid rahvusvahelisi kogemusi arvestades välja muudatusettepanekud.

1.2. Hindamispõhimõtete muutmine: Õppija ning õppeasutuse kui õppiva organisatsiooni tulemuslikkuse hindamisel liigub rõhuasetus kujundavale hindamisele, mis toetab õppimist ja iga õppija individuaalset arengut. Kujundava hindamise puhul seavad hinnatav ja hindaja – õppija ja õpetaja – lati nii kõrgele, et see oleks jõupingutust rakendades ületatav. Seega ei ole põhitähelepanu mitte lõpptulemuse hindamisel, vaid lähteolukorra selgitamisel, ühiselt eesmärgi seadmisel ning viiside ja vahendite valimisel, mis kõige tõhusamalt toetavad eesmärgi saavutamist. Õppija muutub objektist subjektiks, osaleb õppeprotsessi kavandamises, võtab vastutuse tulemuse saavutamise eest ning saab õpetajalt arengut toetavat tagasisidet, eelkõige kokkulepitud võtmepädevustele.

Riiklikus välishindamissüsteemis tuleb rohkem tähelepanu pöörata võtmepädevuste hindamisele ning ainetevahelisele lõimingule kõigil haridustasemetel ja -liikides, õppearendustöös terviklikule juhtimisele.

Eksamite, tasemetööde, õppeasutuste välis- ja sisehindamise kaudu hinnatakse, mil määral on õppeasutus suutnud uut õpikäsitust rakendada, sh, kas õppijad on omandanud õppekavas kirjeldatud teadmised ja võtmepädevused, kas on loodud keskkond, mis toetab iga õppija individuaalset arengut.

Nii õppijate kui ka õppeasutuste hindamisel on tähtis leida õige tasakaal kokkuvõtva (arvestusliku) ja kujundava hindamise vahel.

Selleks on vajalikud järgmised tegevused:

- Riiklikus välishindamissüsteemis (riigieksamid, lõpu- ja tasemetööd) pööratakse rohkem tähelepanu võtmepädevuste ja probleemilahendusoskuse hindamisele ning ainetevahelisele lõimingule.
- Töötatakse välja hindamisvahendid õppijate võtmepädevuste arengu hindamiseks.
- Õppeasutuse tulemuslikkuse hindamine seotakse kooli eneseanalüüsiga, mille rõhuasetus on õppe- ja kasvatusprotsessil, selle tõhususe ja tulemuslikkuse ning erinevate osapoolte rahuloluküsitluste tulemuste analüüsil. Kasvatatakse koolimeeskonna liikmete eneseanalüüsi oskust ja refleksioonivõimet. Välishindamisel antakse kooli eneseanalüüsi tulemustele pädev tagasiside, kooli pidaja toetabarenduste elluviimist.
- Haridus- ja Teadusministeerium töötab koostöös sidusrühmadega välja kvaliteedinäitajad, mis mõõdavad õppeasutuse õppe- ja kasvatusprotsessi tulemuslikkust, tõhusust ja osapoolte rahulolu. Kõrgkoolide puhul on olulise tähtsusega rahvusvahelistumisega seotud näitajad. Tulemuste hindamisel analüüsitakse kvaliteedinäitajaid nende dünaamikas ning rakendatakse diferentseeritud lähenemist: tugevamaid tunnustatakse, nõrgemate õpitudulemustega koolidele tagatakse sobilik abi.

1.3. Üldhariduskoolide, lasteaedade ja kutseõppeasutuse õpetajate ja koolijuhtide koolitussüsteemi kujundamine, kus keskne eesmärk on koolijuhi ja õpetaja rolli ümbermõtestamine, et nad suudaksid luua keskkonna, kus pööratakse tähelepanu iga õppija arengule ja potentsiaali väljaarendamisele ning väärtustatakse isiksuslikke erinevusi. Seejuures tuleb üldhariduskoolide ja kutseõppeasutuste õpetajate täienduskoolituses leida mõistlik tasakaal riigi pakutava (ja keskselt koordineeritud) ning koolide spetsiifikast ja õpetajate arenguvajadustest tuleneva täiendusõppe vahel. Täienduskoolitussüsteem ehitatakse üles viisil, et oleksid tagatud haridusasutuste eripära arvestavad kvaliteetsed koolitused.

Selleks on vajalikud järgmised tegevused:

- Õpetajakoolitusasutused arendavad välja strateegia eesmarke toetavad ning praktilise tööga tihedalt integreeritud õpetajate esma- ja täienduskoolitusõppekavad ning kasutavad tõhusaid õppemeetodeid ja paindlikke õppevorme, motiveerides õpetajaid omandatud teadmisi ja oskusi oma töös parimal moel rakendama.
- Riigi tasandil pakutakse kutseõppeasutuste õpetajatele täienduskoolitusi üld- ja erialaainete paremaks lõimimiseks, rõhutades võtmepädevuste omandamise tähtsust. Luuakse kutseõpetajate ettevõtetes stažeerimise süsteem. Koolijuhtide täienduskoolituse pakkujad seavad õppekavades keskele kohale õppe-kasvatustsükli juhtimise ning uue õpikäsituse rakendamise.
- Täiend- ja ümberõppe kvaliteedi tagamiseks töötatakse välja kvaliteedinõuded koolituse pakkujale ning riiklikest vahenditest rahastatakse vaid neid koolitusi, mille pakkuja vastavus kvaliteedinõuetele on tõendatud.
- Õppeasutused loovad rohkem paindlikke võimalusi õpetajate ümberõppeks (uus ainevaldkond, haridustehnoloogilise lisapädevus jms).
- Luuakse võimalused asuda õpetajaametisse alternatiivsete õpiteede ja töökogemuse kaudu.

1.4. Õpikäsituse rakendamist toetavate koostöövormide loomine ja toetamine

Koostöö selle kõige erinevates vormides on haridussüsteemi edu võti: oluline on koostöö õpetajate ja õppeasutuste vahel, kooli koostöö lapsevanematega, aga ka koostöö kooli ja kohaliku omavalitsuse ning piirkondlike ettevõtete vahel. Huvihariduse lõimimine formaalharidusega ning õppetöö läbiviimine väljaspool koolikeskkonda (muuseumid, raamatukogud, ettevõtted) rikastab õppeprotsessi. Eraldi tähelepanu vajab vene õppekeele koolide kaasamine ühisprojektidesse ning nende algatuste toetamine. Kohaliku koostöö kõrval on Eesti jaoks kriitilise tähtsusega rahvusvahelise kogemuse ja ekspertiisi kaasamine kõikidel haridustasemetel.

Selleks on vajalikud järgmised tegevused:

- Uue õpikäsituse põhialuste tutvustamine ja kohaliku konteksti arvestavate rakendamisevõimaluste arutelu koolides, kaasates kõiki olulisi osapooli (õpetaja, koolijuht, lapsevanem, kooli pidaja, kohalik kultuuriasutus, ettevõtja).
- Haridus- ja Teadusministeerium käivitab programmi, mille raames toetatakse õpetajate ja õppeasutuste omavahelist koostööd ja üksteiselt õppimist ning ühisprojekte kultuuriasutuste ja ettevõtetele kõigil haridustasemetel: õpetajate (sh õppejõudude) omavaheline koostöö aine õpitulemuste ja võtmepädevuste lõimisel, õpetajate ja tugispetsialistide koostöö õpilaste käitumisprobleemide lahendamisel ja õpiraskuste analüüsimisel, õpetajate ja õppejõudude koostöö uute meetodiliste lahenduste väljatöötamisel, tegevusuuringute

läbiviimisel, ülikoolide õppejõudude ja teadurite ühisprojektid, osalemine rahvusvahelistes koostööprojektides ja võrdlusuuringutes jms.

1.5. Kompetentsikeskuste väljaarendamine õpetajakoolituse ning kasvatusteaduste arengu eest vastutavate Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli juures koos kasvatusteaduslike uuringute programmi käivitamisega, mille teemade valik lähtub riigi haridusstrateegilistest prioriteetidest ja on suunatud kõigi haridustasemetete arenguvajadustele. Mõlemad ülikoolid seavad õpetajakoolituse ja kasvatusteaduse oma prioriteetide hulka ning võtavad vastutuse hariduse valdkonna arendamise ja uue õpikäsituse rakendamise eest õppeasutuste ja tööandjate koostöös. Keskuste tegevust hinnatakse regulaarselt, kaasates pädevaid eksperte.

Kompetentsikeskuste roll on

- muuta õpetajakoolituse valdkonnas õppimine köitvaks;
- tõhustada praktikat ja lõimida teoreetilised õpingud praktikaga;
- koondada maailma parimad kogemused ja Eesti metoodiline oskusteave, analüüsida seda, levitada heade praktikate näiteid kõikidele Eesti haridusasutustele;
- pakkuda õpetajatele aine-, kutseõppe ja ülddidaktika alast nõustamist;
- pakkuda keskkonda uute innovaatiliste lahenduste väljatöötamiseks ning panustada nende rakendamisse;
- viia läbi kasvatusteaduslikke uuringuid lähtuvalt riigi haridusstrateegilistest prioriteetidest;
- algatada ja koordineerida ülikoolide ja koolide ühisprojekte ja uuringuid;
- arvestada õppejõu töö hindamisel ja tasustamisel tema panust koolihariduse edendamisse;
- pakkuda õpikäsituse rakendamiseks kõrghariduses kõrgkoolididaktika kursusi, mille arendus toetub vastavale teadus- ja arendustööle ning mille valik on mitmekesine, erinevate õppijate ootuste ja vajadustega arvestav.

2. Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid

Õpetaja ja õppeasutuse juhi roll on muutuste elluviimisel võtmetähtsusega. Õpetaja ja õppeasutuse juhi ühiskondlik kuvand peab muutuma: palk peab olema konkurentsivõimeline ning töökorraldus selline, et õpetaja ja koolijuhina töötamine oleks ühiskonnas auasi, kõitev valik parimatele.

Eesmärk on viia õpetaja/õppejõu ja koolijuhi töö hindamine ja tasustamine vastavusse nendele ametikohtadele esitatavate nõuete ja töö tulemuslikkusega.

Strateegilised meetmed:

2.1. Õpetajate keskmise töötasu tõstmine tasemele, mis tagab selle, et koolis töötamine muutub arvestatavaks valikuks parimatele. Õpetaja keskmine palk tuleb tõsta tasemele, mis on võrdne Eesti kõrgharidusega spetsialisti keskmise palgaga, et

- suurendada õpetajakutse atraktiivsust (sh noorte ja meeste seas);
- luua õpetaja ametikohale konkurents, mis võimaldab ametisse valida parimaid;

- võimaldada õpetajate töötasu diferentseerimist lähtuvalt töö tulemuslikkusest.

2.2. Õpetaja töö hindamine ning tööpanusest ja tulemuslikkusest lähtuva tasumäära kehtestamine. Õpetaja töö hindamisel on võtmeroll koolijuhil. Koolijuhil ülesanne on tööaja- ja palgakorralduse reeglid kollektiivis läbi rääkida ja kehtestada, anda õpetajale regulaarselt tagasisidet tema tööpanuse ja tulemuslikkuse kohta ning toetada õpetaja professionaalset ja isiksuslikku arengut. Üldtöötaja põhine lähenemine võimaldab koolijuhil tegelikku töökoormust õpetajate vahel ühtlasemalt jagada ja motiveerib osalema kooli arendustegevuses. Selleks on vajalikud järgmised tegevused:

- Kasutajasõbraliku eneseanalüüsi keskkonna loomine, milles õpetajal on võimalik oma oskusi testida. Eneseanalüüsi keskkond lähtub õpetaja kutsestandardites kirjeldatud pädevustest.
- Regulaarsete arenguveestluste läbiviimine õpetajaga, kus rõhk on uue õpikäsituse rakendamisel. Koolijuht väärtustab individuaalset lähenemist igale õppijale, motiveerib õpetajat osalema kooli arendustegevustes ning õpetajakoolituse erinevates vormides.
- Oluliste üleriigiliste erisuste vältimiseks õpetajate töö tasustamisel töötavad koolijuhtide (kutseõppeasutuste ja üldhariduskoolide juhid) ühendused välja õpetajate tööpanuse ja tulemuslikkuse hindamise mudeli ning rakendavad seda lähtuvalt oma kooli eripärast.
- Kõrgkooli õppejõu töö hindamisel arvestatakse rahvusvaheliste teaduspublikatsioonide kõrval samaväärsena tema läbiviidava õppetöö tulemuslikkust ja selle rahvusvahelist mõõdet (stažeerimine ja õpetamine väliskõrgkoolides, osalemine rahvusvahelistes arendusprojektides, võõrkeelsete õppekavade arenduses, tulemuslikkus ja üliõpilaste rahulolu õppejõu läbiviidava õppetööga, õppejõu teadlik enesearendus jms).

2.3. Üldhariduskooli ja kutseõppeasutuse juhi pädevusnõuete kehtestamine ja nende regulaarne hindamine.

Koolijuhil roll on koolikultuuri kujundamisel määrava tähtsusega, sest õpikeskkond sõltub ennekõike koolijuhist – kas ta väärtustab, motiveerib ja toetab õppijat ning võimaldab tema potentsiaalil välja areneda, kas õpetajate ning teiste koolitöötajate arengut toetatakse, kas kool teeb tulemuslikku koostööd kogukonnaga ja perega. Selleks et Eesti koole juhiksid pädevad ja motiveeritud koolijuhid, kes tahavad ja suudavad ellu viia strateegias kirjeldatud eesmärgid, on vajalikud järgmised tegevused:

- Alus-, üld- ja kutseõppeasutuste juhtide ühendused ning koolipidajad töötavad välja ja Haridus- ja Teadusministeerium kehtestab koolijuhil pädevusnõuded, millest lähtutakse koolijuhtide värbamisel, töö tagasisidestamisel ning täiendusõppe pakkumisel ja mis muuhulgas peavad silmas ka uue õpikäsituse rakendamise eesmärki.
- Haridus- ja Teadusministeerium käivitab koolijuhtide järelkasvu programmi, kuhu valitakse konkursi alusel parimad kandidaadid.
- Haridus- ja Teadusministeerium korraldab koostöös koolipidajatega koolijuhtide välishindamissüsteemi, mille raames antakse koolijuhile regulaarset professionaalset tagasisidet tema töö kohta lähtuvalt kooli tulemuslikkusest, samuti soovitusi täiendusõppeks. Õppeasutuse juhi töö tulemuslikkuse hindamisel võetakse aluseks õppeasutuse kvaliteedinäitajad.

2.4. Õpetajaameti populariseerimise programmide käivitamine, et õpetajaamet muutuks arvestatavaks valikuks nii noortele kui ka neile, kes kaaluvad elukutsevahetust.

3. Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus

Teadmistepõhine ja kõrgema lisandväärtusega majandus tekitab keskkonna, mis motiveerib inimest võtma vastutust ja initsiatiivi oma potentsiaali parimaks rakendamiseks. Elukestva õppe süsteemi sujuvaks ja isereguleerivaks toimimiseks on vajalik, et õppekavad oleksid asjakohased ja info tööturu ning majanduse arengute kohta kõigile lihtsalt kättesaadav. Inimeste õpivalikuid suunatakse eelkõige asjaliku info ja nõustamise kaudu.

Eesmärk on luua kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused ja karjääriteenused. Sihiks on suurendada erialase kvalifikatsiooniga inimeste arvu erinevates vanuserühmades ning kasvatada täiskasvanute osalemist elukestvas õppes.

Strateegilised meetmed:

3.1. Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Sotsiaalministeerium koostöös tööandjatega käivitavad **regulaarse ja süsteemse tööjõuvajaduse seire-, prognoosi- ja tagasisidestamise süsteemi**, mille raames analüüsitakse Eesti erinevate majandussektorite tööjõu arenguvõimalusi ja -vajadusi tervikvaates, kasutades selleks kvantitatiivsete meetodite kõrval ka kvalitatiivseid. Elukestvat õpet planeeritakse kutsetegevuse valdkondade põhiselt. Analüüsi ja prognoosi tulemused on sisendiks kvalifikatsiooni- ja karjäärinõustamissüsteemile, õppeasutuste õppekavaarendusele, ning erinevatele ametkondadele, kes rahastavad õppetegevusi. Sellise lähenemise eelduseks on tööandjate aktiivne ja sisuline osalus elukestva õppe süsteemi kujundamises.

Selleks kutsutakse kokku kogud:

- **Kutsetegevuse valdkonna nõukogu** (kuni 25 nõukogu Eestile olulisemates kutsetegevusvaldkondades) – kutsetegevuse valdkonna spetsialiste koondav ekspertkogu, kes seirab, analüüsib, prognoosib oma valdkonna tööturuarenguid ning taseme- ja täiendusõppe olukorda, on partneriks Haridus- ja Teadusministeeriumile kutsetegevuse valdkonna kvalifikatsioonide sisu ajakohasuse üle otsustamisel ning ühiskonna teavitamisel oma valdkonna arengusuundadest;
- **Valdkondade ülene koordineeriv komisjon** on erinevate elualade esindajaid koondav ekspertkogu, kes kavandab ja tellib riigi strateegilistest vajadustest lähtudes majandussektorite seireanalüüsi ning prognoose võrreldava metoodika alusel, teavitab ühiskonda trendidest ning annab Haridus- ja Teadusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile soovitusi avaliku sektori eelarvest finantseeritavate taseme- ja täiendusõppe koolituskohtade valdkondlikuks jaotamiseks.

3.2. Põhikooli- ja keskkooli järgsete õppekavade korrastamine.

- Riik ja kutsetegevuse valdkonna nõukogud juhivad seda protsessi nii, et eri kvalifikatsioonide sisu on ühiskonna jaoks arusaadav ning et vajalike kvalifikatsioonide omandamine oleks korraldatud tõhusalt (mh sobiva õpiaeg ning piisav praktika osatähtsus).
- Õppeasutused vastutavad, et **õppekavad on asjakohased**, arvestavad tööturu vajadusi, on seotud kutsekvalifikatsioonisüsteemiga.
- Töömaailma esindajad osalevad aktiivselt õppekavade arendamises ja õppeprotsessi kujundamises.

3.3. Praktikakorralduse tõhustamine.

Praktikakorralduse kvaliteedi tagamiseks luuakse keskne **arendusprogramm**, mis pakub eri majandusharude vajadusi arvestades meetodilist tuge nii kutseõppeasutustele, kõrgkoolidele kui ka tööandjatele. Selleks on vajalikud järgmised tegevused:

- Ettevõtjate ja õppeasutuste teadlikkuse tõstmine praktika korraldusest, praktikakorralduse parimate praktikate levitamine, tähelepanu osutamine praktika juhendamisele.
- Haridus- ja Teadusministeeriumi eestvedamisel töötatakse koostöös teiste valitsusasutustega välja meetmed, mis suurendavad ettevõtete huvi praktikakohtade pakkumise vastu, arvestades ettevõtete kutsetegevusala ning suurusest tulenevaid võimalusi ja piiranguid.

3.4. Teadlike valikute kujundamiseks info- ja nõustamisteenuste pakkumine (karjääriinfo ja -õpetus, info ameti- ja kutsealade tööhõive, töötuse ja palkade kohta, karjäärinõustamine). Teadlikud otsused võimaldavad inimestel oma potentsiaali parimal võimalikul moel välja arendada, vältides muuhulgas väljakujunenud soolisi ja ealisi stereotüüpe. Teadlik erialavalik aitab vähendada õpingute katkestamist ning loob eeldused, et inimene suudab omandatud teadmisi ja oskusi hiljem ka töömaailmas rakendada. Selleks:

- Nõustamisteenuseid pakutakse süsteemselt kõikidele vanuserühmadele, prioriteet on põhikooli III aste (7.–9. klass), kus karjääriõpe ja -nõustamine tagatakse kõigile õpilastele.
- Haridus- ja Teadusministeerium koostöös Sotsiaalministeeriumiga tagavad tervikliku ning tarbijasõbraliku karjäärinõustamissüsteemi toimimise, mis aitab inimesi, kes soovivad ennast täiendada või uut eriala omandada. Riigieelarveliste vahendite abil tagatakse ühtselt koordineeritud piirkondlike (karjääri)nõustamiskeskuste kestlikkus ning karjääri- ja õpivalikute alase nõustamisteenuse kättesaadavus nii noortele kui täiskasvanutele.
- Nõustamisteenuste kvaliteedi tagamiseks rakendatakse karjäärinõustajate valikul ja regulaarsel atesteerimisel kutsestandardi pädevusnõudeid. Karjäärinõustajatele pakutakse nende arenguvajadustele vastavaid kutse- ja ametialaseid koolitusi ning tagatakse asjakohase tööturu- ja õpivõimaluste alase informatsiooni kättesaadavus.
- Arendatakse välja keskne portaal, kus on kasutajasõbralikult kättesaadav info tööturu vajaduste ning erinevate täiendus- ja ümberõppevõimaluste kohta.

3.5. Meetmete väljatöötamine töötajate ettevalmistamiseks majanduse kasvualdkondades.

Eesti jaoks oluliste majandussektorite kindlustatust kvalifitseeritud kohalike töötajatega tuleb oluliselt parandada, et tõsta Eesti majanduse tootlikkust ja ekspordivõimekust. Esmajärjekorras tegeletakse nn kasvualdkondadega, mis on määratletud „Eesti Teadus- ja arendustegevuse ning

innovatsiooni strateegias 2014–2020“ ning „Eesti ettevõtluse kasvustrateegias 2020“. Meetmeteks on :

- Üldhariduskooli tasemel töötatakse välja meetmed reaalainete populariseerimiseks (sh tüdrukute seas) ning õppe sisu ja meetodite kaasajastamiseks.
- Laiendatakse tehnika ja loodusteaduse alase huvihariduse võimalusi (huviringid, õpilasakadeemiad, teaduskoolid, muuseumiõpe jms).
- Kõigil haridustasemetel tagatakse kasvuvaldkondade vajadustest lähtuvad karjääriteenused.
- Kutse- ja kõrghariduse tasemel pakutakse õppekavade arendustoetusi vastavate õppekavade ja moodulite väljaarendamiseks.
- Luuakse õppijatele ja õpetajatele motivatsioonipaketid, sh. akadeemilise karjääri soodustamiseks ning kasvuvaldkondadega seotud teadustöö mahu suurendamiseks.
- Tööturul olijatele pakutakse kasvuvaldkondi toetavaid täiend- ja ümberõppe koolitusi.
- Toetatakse rahvusvaheliste kogemuste ja kompetentsi toomist kõrgkoolidesse kvaliteedi ja atraktiivsuse suurendamise eesmärgil.
- Talentide kutsumine Eestisse õppima lähtuvalt tööturu vajadustest, praktikakohtade tagamine välisüliõpilastele.

3.6. Õpivõimaluste loomine vanemaealistele võtmepädevuste arendamiseks ja nende õpivalmiduse suurendamiseks (näit seenioride õpistu, väärikate ülikool, kolmanda nooruse ülikool), et toetada „Aktiivsena vananemise arengukava 2013-2020“ elluviimist.

4. Digipööre elukestvas õppes

Uue põlvkonna digitaristu (isiklikud digiseadmed, kooli digitaristu, koosvõimelised infosüsteemid, veebiteenused, pilvelahendused, avaandmed) ja selle kasutamise meetodikad loovad võimaluse uue õpikäsituse kiireks juurutamiseks ning õppekvaliteedi tõusuks. Digitaalse õppevara kasutamine õppetöös aitab õppimist kõitvamaks muuta ning avardab elukestva õppe võimalusi. Kogu elanikkonna parem tehnoloogia kasutamise oskus ja innovaatus aitavad kaasa tootlikkuse kasvule majanduses.

Eesmärk on kaasaegse digitehnoloogia otstarbekam ja tulemuslikum rakendamine õppimisel ja õpetamisel, kogu elanikkonna digioskuste parandamine ning ligipääsu tagamine uue põlvkonna digitaristule.

Strateegilised meetmed:

4.1. Digikultuuri integreerimine õppeprotsessi kõigil haridustasemetel: Tehnoloogilisest innovatsioonist inspireeritud pedagoogiline ja koolikorralduslik haridusuuendus peab toimima süstemaatiliselt, selle eelduseks on haridustehnoloogilise toe tagamine juhtkonnale, õpetajatele ja õppijatele kõigis õppeasutustes.

Olulised tegevused:

- Uuendatakse põhikooli informaatikaõpetust, et tagada põhikoolis digioskuste baastase Digioskuste taset hinnatakse 3. ja 4. kooliastme lõpul.
- Kavandatakse ja toetatakse uuenduslikke projekte ja programme, mis võimaldavad kaasaegsel viisil oskusi omandada ja arendada. Nende tulemustest lähtutakse õppekavaarenduses ja õppekavade rakendamisel.
- Õpetajatele ja õppejõududele tagatakse digipädevused koolituste ja juhendmaterjalide abil.
- Ülikoolide juures olevad didaktikakeskused levitavad häid praktikanäiteid, toetavad digi-innovatsiooni koolides ning õpetajate, õppejõudude ja koolide innovatsioonivõrgustikke.
- Õpetajatele ja õppejõududele tagatakse haridustehnoloogiline tugi, et digiajastu võimalusi õppetöös paremini ära kasutada.

4.2. Tagatakse põhikooli, gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse õppekavas seatud eesmärkide ning õpitulemuste saavutamist toetava **digitaalse õppevara olemasolu**, mille hulka kuuluvad e-õpikud, e-töövihikud ja muude õpiobjektide e-lahendused, avatud õppematerjalid ning veebipõhised hindamisvahendid.

Olulised tegevused:

- Digitaalse õppevara mugava kättesaadavuse tagamiseks luuakse digitaalse õppevara ökosüsteem (e-koolikott), kus digitaalne õppevara on süsteemselt ning kasutajasõbralikult õpilastele ja õpetajatele kättesaadav. Tagatakse ökosüsteemi administreerimine ja kasutajatugi.
- Haridus- ja Teadusministeerium korraldab digitaalse õppevara koostamise koolitused ja juhendid autoritele ja kirjastustele, kehtestab kvaliteedinõuded digitaalsele õppevarale ning tagab pilveteenuse materjalide majutuseks ja katalogiseerimiseks.
- Kaasaegse e-õppevara kasutuselevõtu toetamine.

4.3. Igale üldharidus-, kutse ja kõrgkoolis õppijale tagatakse juurdepääs õppimist toetavale kaasaegsele digitaristule. Ambitsioonikaks eesmärgiks on, et e-õppevara arendus ning tehnoloogia areng võimaldavad lähitulevikus kõigil õpilastel ja õpetajatel kooli digitaristu kõrval kasutada igapäevases õppetöös ka isiklike digiseadmeid ning riigi, omavalitsuse ja kooli tasandi koosvõimelised infosüsteemid ja -teenused on kättesaadavad igale õppijale.

Olulised tegevused:

- Õppeasutuste digitaalse baastaristu kesksete lahenduste väljatöötamine. Standardite kehtestamine digitaristule ja -teenustele.
- Hariduse infosüsteemide koosvõime raamistik ning olemasolevate süsteemide (nt EHIS, e-päevik) kohandamine ja integreerimine.
- Õppija personaalse digiõpikeskkonna arendus erinevat liiki digiseadmetele (nutitelefonid, süle- ja tahvelarvutid).
- Vajaduspõhise toetussüsteemi loomine neile õppijaile, kel isikliku digiseadme soetamine käib üle jõu.
- Kõigile koolidele tagatakse klassiruumi tasandil ühendus kiire internetiga.

4.4. Digipädevuste hindamismudelite loomine ja rakendamine (õpetajatele, õpilastele, koolijuhtidele, täiskasvanud õppijatele) ning nende tunnustamise süsteemi juurutamine. Olulised tegevused:

- Digipädevuste standardite kehtestamine ja õpetajate taseme- ja täiendusõppe õppekavade vastavusse viimine nende pädevusstandarditega.
- Iseõppimise või praktilise kogemuse teel kujundatud digipädevuste hindamise ja tunnustamise süsteemi juurutamine.

4.5. Õpivõimaluste loomine täiskasvanutele digioskuste omandamiseks ja arendamiseks, et inimesed oskaksid kasutada digivahendeid oma elukvaliteedi parandamiseks ning töö tootlikumaks muutmiseks. Selleks teevad koolitusasutused koostööd erinevate partneritega „Infoühiskonna arengukava 2020“ elluviimisel.

5. Õppes osaluse kasv ja tulemuslik ressursikasutus

Eesti hariduse valdkonna rahastamise osakaal avaliku sektori eelarvest on käesoleval ajal võrreldav edukate riikidega. Et saavutada elukestvas õppes osaluse kasv, peaks rahastamine senisest rohkem arvestama sihtrühmade võimaluste, vajaduste ja eripäradega. Rahastamisotsused peavad lähtuma riigi prioriteetidest ja võimalustest, olema avalikud ja selged.

Eesmärk on elukestvas õppes osaluse kasv ja strateegia eesmärkide saavutamist toetav tõhus ressursikasutus.

Eesmärgi täitmiseks on eriti oluline riigi ja kohalike omavalitsuste koostöö.

Strateegilised meetmed:

5.1. Üld- kutse- ning täiend- ja ümberõppe rahastamismudelite väljatöötamine ja rakendamine:

- Üldhariduse rahastamismudel tagab õppijatele juurdepääsu kvaliteetsele kodulähedasele põhikoolile ning mitmeid valikuvõimalusi pakkuvale gümnaasiumile kodumaakonnas.
- Kutsehariduse rahastamismudel suunab õppeasutusi suuremale tulemuslikkusele, katkestajate arvu vähenemisele ning väärtustab kvaliteeti ning toetab nende kujundamist kompetentsikeskusteks.
- Täiendus- ja ümberõppe rahastamismudeli põhineb õppija, riigi ning tööandja kolmepoolsel panustamisel ja tagab elukestvas õppes osaluse võimalused ka pärast tõukefondide rahastamisperioodi lõppu.

5.2. Gümnaasiumivõrgu korrastamine ja õppeasutuste taristu kaasajastamine, et kvaliteetne ja valikuterohe gümnaasiumiharidus oleks kättesaadav igas maakonnas ning säiliks tugevad kodulähedased põhikoolid. Gümnaasiumid on reeglina põhikoolidest lahutatud ja kuuluvad riigi haldusalasse. Kutseõppeasutuste ja gümnaasiumide võrgustikku arendatakse terviklikult.

Selleks suunatakse:

- investeeringud gümnaasiumite taristu nüüdisajastamiseks;

- investeeringud põhikoolide taristu nüüdisajastamiseks ja pinnakasutuse optimeerimiseks;
 - investeeringud spetsiifilist õppekorraldust ja ressursimahukaid tugimeetmeid vajavatele õpilastele mõeldud erikoolidesse ja kaasava hariduse toetamiseks;
- Haridustaristu investeeringute põhimõtted kiidetakse heaks strateegia rakendamiseks koostatavas programmis.

5.3. Kõrghariduse rahastamismudeli rakendamine ja selle toimimise seire, et saavutada järgnev:

- riigi ja kõrgkoolide strateegiliste valikute arvestamine;
- kõrgkoolide mõistliku tööjaotuse ja selgete vastutusvaldkondade väljakujunemine;
- õppe kvaliteedi ja tulemuslikkuse edendamine;
- Eesti kõrgkoolide vahelise ja rahvusvahelise koostöö toetamine;
- õppejõudude ja üliõpilaste rahvusvahelise mobiilsuse ning Eesti kõrghariduse rahvusvahelise atraktiivsuse suurenemine;
- investeerimine tulemuslepingutes määratletud vastutusvaldkondades esmavajalikku infrastruktuuri.

5.4. Kõigile lastele paindlike võimaluste loomine alushariduse õppekavas osalemiseks vähemalt aasta enne kooli et vanematel oleks kindlus laste koolivalmiduse üle. Omavalitsus loob vajalikul arvul lastehoiu- ja lasteaiakohti, tagades alushariduse õppekava eesmärkide täitmise.

5.5. Õppenõustamise ja teiste tugiteenuste standardite väljatöötamine ning koolitatud spetsialistide võrgustiku kindlustamine.

Kõigi õppijate osalemine võimetekohases õppes eeldab õpetajate, õppeasutuste ja õppeasutuseväliste tugispetsialistide koostööd. Senisest tõhusama ning kättesaadavama õppenõustamise jaoks töötatakse välja tugiteenuste standardid. Õppeasutuses töötavad tugispetsialistid tunnevad asutuse spetsiifikat, oskavad kaasata kolleege probleemide lahendamisse ja ennetustöösse. Koolipsühholoogidele luuakse internatuuriaasta sarnaselt õpetaja kutseaastaga.

5.6. Nõrgema konkurentsivõimega inimestele õppes osalemiseks tingimuste loomine (eesti keelt mitteoskavad inimesed, keskhariduseta inimesed, töötud inimesed, puuetega inimesed jt), et nad saaksid omandada kvalifikatsiooni ning hiljem end parimal võimalikul viisil tööelus teostada. Selleks riigi ja kohaliku omavalitsuste koostöös:

- pakutakse erinevaid paindlikke koolituskursusi ja aktiivset karjäärinõustamist kindlatele sihtrühmadele;
- korraldatakse ümber täiskasvanute gümnaasiumide süsteem elukestva õppe süsteemile kohaselt (sh VÕTA rakendamine keskhariduse tasemel);
- populariseeritakse õpipõisiõppe skeemi tööandjate ning sihtrühma hulgas;
- pakutakse tugiteenuseid (õppenõustamine, karjääriinfo, sõidutoetus, lapsehoiuteenus), et töötavatel inimestel oleks võimalik õppetöös/ümberõppes osaleda;
- muud sotsiaalteenused ja -toetused sidustatakse karjääri- ja tööturule naasmise õpet toetavate teenustega;
- muu emakeelega inimestele pakutakse eesti keele õppimise võimalusi ja muid Eesti ühiskonnas lõimumise võimalusi vastavalt arengukavale „Lõimuv Eesti 2020“.

5.7. Üliõpilaste ja kutseõppijate toetuskeemide rakendamine, sh vajaduspõhise toetus- ja laenuskeemi ning stipendiumide süsteemi edasiarendus ning seire.

Kõrghariduse tasemel liigutakse suunas, et üliõpilaskond peegeldaks sisseastumisest lõpetamiseni ühiskonna struktuuri, sh soolist, keelelist ja sotsiaalmajanduslikku mõõdet, ning toetaks üliõpilasi riigile oluliste suundade valikul. Gümnaasiumihariduse koondumisel maakondlikesse keskustesse luuakse vajaduspõhiste õppetoetuste võimalused ka gümnaasiumiõpilastele.

5.8. Vene õppekeelega põhikooli lõpetajatele tagatakse võimalused eesti keele oskuse omandamiseks iseseisva keelekasutaja tasemel, mis on vajalik õpingute jätkamiseks gümnaasiumis ja/või kutseõppeasutuses. Selleks:

- toetatakse riikliku programmi raames eri algatusi eesti keele õppe taseme parandamiseks vene õppekeelega koolis; laiendatakse eestikeelset aineõpet vene õppekeelega põhikoolis;
- toetatakse muu emakeelega laste õpinguid eesti õppekeelega koolis (õpetajate täienduskoolitus, pikapäevarühmad, mitmekultuurilisuse õpe, kultuurilugu jmt);
- koolieelsetes lasteasutustes korraldatakse eakohaseid meetodeid kasutades kvaliteetset eesti keele õpet, lastele pakutakse eestikeelseid tegevusi, toetatakse muukeelsete laste õpet eesti lasteaedades.

Strateegia rakendamine

Strateegia rakendamist koordineerib Haridus- ja Teadusministeerium ja selle elluviimisse panustavad teised ministeeriumid, kooli pidajatena kohalikud omavalitsused, tööandjate ja töövõtjate esindusorganisatsioonid, kutse- ja erialaliidud, õppijad, õpetajad, õppeasutuste juhid jne.

Strateegia elluviimise seiramiseks ning meetmete uuendamiseks kutsutakse kokku kuni 15liikmeline elukestva õppe strateegia juhtkomisjon, kuhu kuuluvad haridus- ja töömaailma¹⁰ eksperdid. Juhtkomisjon vaatab iga aasta järel üle strateegia elluviimise tulemused ning teeb vajadusel strateegiliste meetmete uuendamise või täiendamise ettepanekuid. Strateegia eesmärkide saavutamise ning tegevuste elluviimise hindamiseks tellib Haridus- ja Teadusministeerium 2017. a sõltumatu hindamise, kus analüüsitakse, kas kokkulepitud eesmärkide saavutamiseks rakendatakse sobivaid meetmeid ning mida muutunud olude tõttu muuta või kohandada. Sõltumatu analüüsi tulemusi tutvustatakse avalikul hariduskonverentsil.

Strateegia elluviimiseks koostab Haridus- ja Teadusministeerium 3 kuu jooksul strateegia vastuvõtmisest rakendusplaani. Rakendusplaanis näidatakse kavandatud tegevusi koos indikaatorite, eelarvete ja vastutajatega aastati. Rakendusplaani uuendatakse igal aastal RESi koostamise käigus. Koos iga uue rakendusplaaniga esitatakse Vabariigi Valitsusele eelneva rakendusplaani täitmise aruanne.

Strateegias ettenähtud tegevuste rakendamiseks koostab Haridus- ja Teadusministeerium järgmised temaatilised programmid:

- Uue õpikäsituse rakendamine;
- Õpetajate ja koolijuhtide professionaalne areng;
- Elukestev õpe ja tööturg: seire- ja prognoosisüsteem ning karjääriteenused, praktika;

¹⁰ Sh tööandjate ning töövõtjate esindajad.

- Digipööre elukestvas õppes;
- Õppes osaluse kasv.

Haridustasemete strateegiliseks juhtimiseks koostab Haridus- ja Teadusministeerium strateegiat ja temaatilistest programmidele lähtuvalt järgmised valdkondlikud programmid:

- Üldharidus, sh alusharidus
- Kutseharidus
- Kõrgharidus
- Täiskasvanuharidus

Seosed haridusvaldkondade ja teemaprogrammide ning tõukefondide programmide vahel on kirjeldatud lisa 3, täpsemad meetmete vahelised seosed on seletuskirja lisa. Temaatiliste ja haridusvaldkondade programmide väljatöötamisse kaasatakse ka teiste asjaomaste ministeeriumide esindajad.

Lisa 1 Eesmärkide saavutamist mõõtvate näitajate koondtabel

Näitaja	2008	2009	2010	2011	2012	Eesti sihttase 2020	EL sihttase 2020
Võtmenäitajad							
Erinevate osapoolte rahulolu elukestva õppe toimimisega (keskselt, regulaarselt läbiviidav)					-	rahulolu on kasvanud	
25-64 aastaste erialase kvalifikatsiooniga täiskasvanute osakaal (%) ¹¹	65	68	68	68,9	69,7	75%	
25-64aastaste täiskasvanute () elukestvas õppes osaluse määr (%) ¹²	9,8	10,6	10,9	12	12,9	20%	15%
Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24aastaste noorte osakaal (%) ¹³	14,3	13,9	11,7	10,8	10,5	<9,5%	<10%
Mehed	19,8	18,4	15,2	13,1	14		
Naised	8,2	9,3	7,8	8,6	7,1		
Noorte (20-34aastaste) tööhõive määr ¹⁴	81,9	65	64,1	73,2	75,1	82%	82%
Digipädevustega ¹⁵ inimeste osakaal 16-74aastaste eärühmas (%) ¹⁶					64,7	80%	
Tiip tasemel oskustega õpilaste osakaal ¹⁷	2006	2009			2013	2018	
Lugemisoskus	6,0	6,0				10%	
Matemaatiline kirjaoskus	12,6	12,8				16%	
Loodusteaduslik kirjaoskus	11,5	10,4				14,4%	
Üldhariduse õpetajate keskmise brutopalga suhe kõrgharidusega täistööajaga töötaja palka ¹⁸		0,82	0,57	0,64		≥1,0	
I Muutunud õpikäsitus							
Madala funktsionaalse lugemisoskuse, matemaatilise ja loodusteadusliku kirjaoskusega (PISA uuringus alla 2. taseme saavutanud) 15aastaste noorte osakaal	2006 13,6 12,1 7,7	2009 13,3 12,9 8,3	-	-	-	2018 8% 6%	<15%
Põhikoolist väljalangevus kolmandas kooliastmes (%) ¹⁹	0,9	0,6	0,5	0,5	-	<1%	

¹¹ Allikas: Statistikaameti tööjõuuuring

¹² Allikas: Statistikaameti tööjõuuuring

¹³ Allikas: Statistikaameti tööjõuuuring

¹⁴ Allikas: Eurostat; noored, kes on lõpetanud õpingud viimase kolme aasta jooksul

¹⁵ Allikas: EL Digital Scoreboard. Küsimustikus palutakse inimestel hinnata oma arvuti- ja interneti kasutamise oskusi kuues osas, nt. failidega töötamine, uute seadmete installeerimine, uue arvuti programmi kirjutamine, kodulehe loomine jne.

¹⁶ Allikas: EL, Digital Agenda

¹⁷ PISA 5 ja 6 taseme saavutanud õppijate osakaal (lugemisoskus, matemaatiline ja loodusteaduslik kirjaoskus)

¹⁸ Allikas: Education at a Glance aastad 2011, 2012, 2013, indikaator D3)

¹⁹ Allikas: EHIS

poisid	1,2	0,8	0,6	0,6	-	-	-
tüdrukud	0,5	0,3	0,4	0,3	-	-	-
Õppetöö katkestajate määr (%) ²⁰					-		-
kutseõppeasutustes	21,3	23,6	28,5	26,2		<20%	
gümnaasiumides	0,9	1,0	1,1	1,4		<0,8%	
kõrghariduses ²¹				21,3		<15%	
II Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid							
Nooremate kui 30aastaste õpetajate osakaal (%) ²²	11,4	11,2	10,5	10,3	10,3	>12,5%	
Konkurss õpetajakoolituse õppekohtadele	-	-	-	-	-	Konkurss on kasvanud	-
Õpetajate sooline struktuur (üldharidus, %) ²³				85,5 /14,5	85,7/14,3	75/25	
III Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus							
LTT (loodus- ja täppisteadused, tehnika, tootmine ja ehitus) erialade lõpetajate osakaal (%) ²⁴ kõrghariduses	20,5	19,4	20,5	21,1	22	25%	
Karjäärinõustamise läbinud põhikoolilõpetajate osakaal						100%	
Kutsehariduses õpinguid jätkavate põhikoolilõpetajate (statsionaarne õpe) määr (%) ²⁵	30,4	29,9	26,3	27,6	28,6	35%	
Keskhariduse tasemel õppurite jagunemine üldhariduse ja kutsekeskhariduse vahel ²⁶	32,3	33,4	33,7	33,2	33,0	40%	
Üliõpilaste mobiilsus (välisriigis õppivate üliõpilaste osakaal)	4,9	5,2	5,6	6% ²⁷		20%	
IV Digipööre elukestvas õppes							
Õppijate osakaal erinevatel haridustasemetel (ISCED 1–7), kes kasutavad õppetöös iga päev arvutit vm personaalset digivahendit						100%	
Nende 8. klassi õpilaste osakaal kõigist 8. klassi õpilastest, kes õpivad digitaalselt toetavates koolides ²⁸					33% ²⁹		

²⁰ Allikas EHS, vaadeldakse õpingute katkestajaid õpingute esimesel aastal.

²¹ Kõrghariduslikud õppekavad kõrghariduses ja kutseõppeasutustes.

²² Allikas: EHS

²³ Allikas: EHS

²⁴ Allikas: EHS

²⁵ Allikas: EHS

²⁶ Allikas: EHS, arvestatud üld- ja kutsekeskhariduse õppekavade järgi õppijaid

²⁷ Allikas: Eurostat, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=educ_thmob&lang=en

²⁸ Allikas: EL „Survey of Schools: ICT and Education“. Digitaalselt toetavaks koolideks loetakse õppeasutusi, kus pakutakse õpetajatele toetusmeetmeid IKT kasutamiseks õpetamisel ja õppimisel (haridustehnoloogiline tugi, õpetajate koolitus jne)

²⁹ 2011/12 õppeaasta andmed

Nende 8. klassi õpilaste osakaal kõigist 8. klassi õpilastest, kes õpivad virtuaalse õpikeskkonnaga koolides ³⁰					54% ³¹		
Põhikoolilõpetajate määr, kellel on tõendatult olemas IKT baasoskused ³²						100%	
V Õppes osaluse kasv ja tulemuslik rahastamine							
Kolmanda haridustasemega noorte osakaal 30–34aastaste earühmas (%) ³³	34	35,7	39,7	40,2	39,1	40%	
4-aastaste kuni kooliealiste laste osakaal alushariduses (%) ³⁴	95,9	94,7	93,8	94,2	98,1	98%	
Vene õppekeelega põhikooli lõpetajate osakaal, kes valdavad eesti keelt tasemel B1.2–B2.1. (%) ³⁵					63,3	90	
Vene õppekeelega kutsekeskhariduslike õppekavade lõpetajate osakaal, kelle eesti keele oskuse tase on B2 (%) ³⁶					19,3	32	
Palgakulude osakaal valitsussektori hariduskuludest (%)* Sh Õpetaja palga osakaal valitsussektori üldhariduskuludes (%)*							

*sihttasemed sõltuvad EL struktuuritoetuste 2014+ perioodi rahastusotsustest, täpsustatakse viimase teadmise baasil enne valitsuse istungile esitamist.

³⁰ Allikas: EL „Survey of Schools: ICT and Education, virtuaalne õpikeskkond võib sisaldada erinevaid võimalusi nagu: õppetöö ja testide läbiviimine, hindamine, kodutööde tegemine jne, ning võib sisaldada viiteid erinevatele materjalidele ja allikatele

³¹ 2011/12 õppeaasta andmed

³² Mõõtmise meetodika töötatakse välja strateegia rakendamise käigus

³³ Allikas: Statistikaamet, Tööjõuuuring

³⁴ Allikas: EHIS, andmed seisuga 1. september

³⁵ Allikas: EHIS

³⁶ Allikas: EHIS

³⁶ Noored, kes on lõpetanud õpingud viimase kolme aasta jooksul.

³⁶ Allikas: EL, Digital agenda

³⁶ PISA 5 ja 6 taseme saavutanud õppijate osakaal (lugemisoskus, matemaatiline ja loodusteaduslik kirjaoskus)

³⁶ Vaadeldakse katkestajaid esimesel kursusel (õppe esimesel aastal)

³⁶ 2011/12 õa andmed

³⁶ Andmed seisuga 1. september

Lisa 2 Mõisted

Digiajastu on metafoor, millega viidatakse infoajastu käesolevale etapile, mil valdav osa infost edastatakse, esitletakse ja talletatakse arvutite abil numbrilisel e. digitaalsel kujul (nt. arvutifailidena).

Digikultuur on digiajastule omane suhtlus-, õpi- ja töökultuur, mida iseloomustab digitehnoloogia vahendatud eneseväljendus, teadmusloome, suhtlus sotsiaälvõrgustikes, jagamine ja remiksimine.

Digitaalne õppevara ehk e-õppevara: digitaalsel kujul (nt. veebis, andmebaasides või digitaalsel andmekandjatel) avaldatud õppematerjalid, s.h. e-õpikud, õppeotstarbelised veebivideod ja mobiilirakendused, õpimängud, e-töölehed, veebipõhised testid, õpiobjektid.

Digipädevused on valmisolek kasutada digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutavas teadmusühiskonnas, nii töökohal, õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes.

Digitaristu on digitaalne riist- ja tarkvara koos võrgulahenduste ja infosüsteemidega, mis on vajalikud haridussüsteemi toimimiseks, s.h. õpilaste ja õpetajate süle- või tahvelarvutid, koht- ja lairibavõrgu ühendused õppeasutustes, õppeinfosüsteemid ja virtuaalsed õpikeskkonnad

Elukestev õpe hõlmab formaalharidussüsteemi (lasteaed, põhikool, gümnaasium, kutseõppeasutus, kõrgkool) kõrval ka sellest väljaspool pakutavat täiendus- ja ümberõpet, mitteformaalset ja informaalset õpet kogu selle mitmekesisuses. Uute teadmise ja oskuste omandamise võimalusi annab töökoht, vaba- ja huviharidus ning noorsootöö, samuti osalemine kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevuses või virtuaalruumis, kus saab õppida individuaalselt või koos teistega. Uudishimu ja õpihuvi kujundavad kultuuriasutused, õpiharjumusi ja väärtushinnanguid aitab arendada ajateenistus.

Formaalõpe toimub enamasti koolikeskkonnas ning on õppekavade alusel organiseeritud. Formaalõpe on eesmärgistatud ja seda viivad läbi spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad. Õpieesmärgid seatakse enamasti väljastpoolt, õppimisprotsessi jälgitakse ja hinnatakse. Formaalõpe on kuni teatud taseme või eani kohustuslik.

Informaalne õpe on õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäevaelu situatsioonides (näiteks perekonnas, töökohas, vabal ajal jne.). Informaalse õppe tulemused ei ole enamasti õppija jaoks koheselt nähtavad.

Kool on antud strateegia kontekstis mistahes õppeasutus – lasteaed, üldhariduskool, kutsekool, kõrgkool, huvikool, vabahariduslik koolituskeskus ja täiendõppeasutus.

Koolijuht on mistahes õppeasutuse – lasteaia, üldhariduskooli, kutsekooli, kõrgkooli, huvikooli, vabaharidusliku koolituskeskuse või täiendõppeasutuse juht.

Mitteformaalne õpe on see, mis leiab aset väljaspool kooli ning on ette võetud teadlikult, eesmärgiga end arendada. Mitteformaalne õpe võib toimuda väga erinevates keskkondades (näiteks, huvi- ja täiendushariduse omandamisel, aga ka looduses), mille puhul õpetamine ja õppimine ei pruugi olla ainuke ega peamine otstarve. Mitteformaalne õpe on samuti eesmärgistatud, kuid vabatahtlik. Läbiviijad võivad olla nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või omaealised.

Personaalne digiõpikeskkond: õppija enese hallatav veebikeskkond, mille abil ta kavandab, dokumenteerib, mõtestab ja vajadusel ka tõendab oma õpikogemusi.

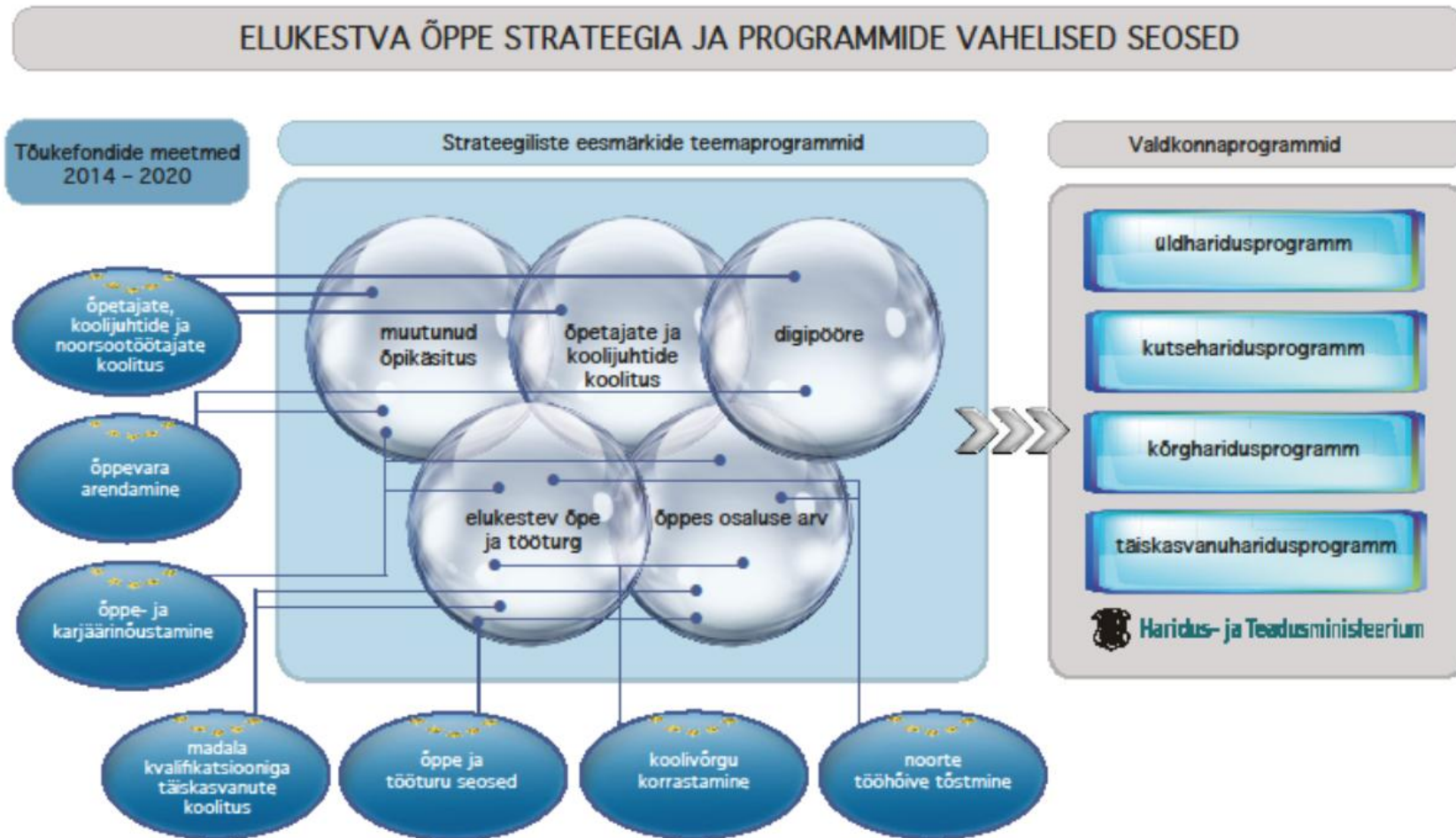
Võtmepädevused on pädevused (oskused, teadmised, hoiakud), mida vajavad kõik, et tulla toime töö- ja pereelus ning teostada end isiksuse ja kodanikuna. Euroopa Parlament on määratlenud järgmised elukestva õppe võtmekompetentsid: emakeeleoskus; võõrkeelteoskus; matemaatikapädevus ning teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest; infotehnoloogiline pädevus; õpioskused; sotsiaalne ja kodanikupädevus; algatusvõime ja ettevõtlikkus; kultuuriteadlikkus ja kultuuriline väljendusoskus. Strateegias on eriliselt rõhutatud vajadust arendada loovust ja ettevõtlikkust, probleemilahendus- ja meeskonnatöö oskusi, kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust ning digipädevusi.

Õpetajad on kõik, kes õpetavad lasteaedades, üldhariduskoolides, kutsekoolides, kõrgkoolides, huvikoolides, vabahariduslikes koolituskeskustes, täiendõppeasutustes, aga ka muuseumides jt kultuuriasutustes, kaitseväes, või juhendavad õppijat ettevõttes.

Õpikäsitus hõlmab arusaama õppimise olemusest, eesmärkidest, meetoditest ja erinevate osapoolte rollist õppeprotsessis.

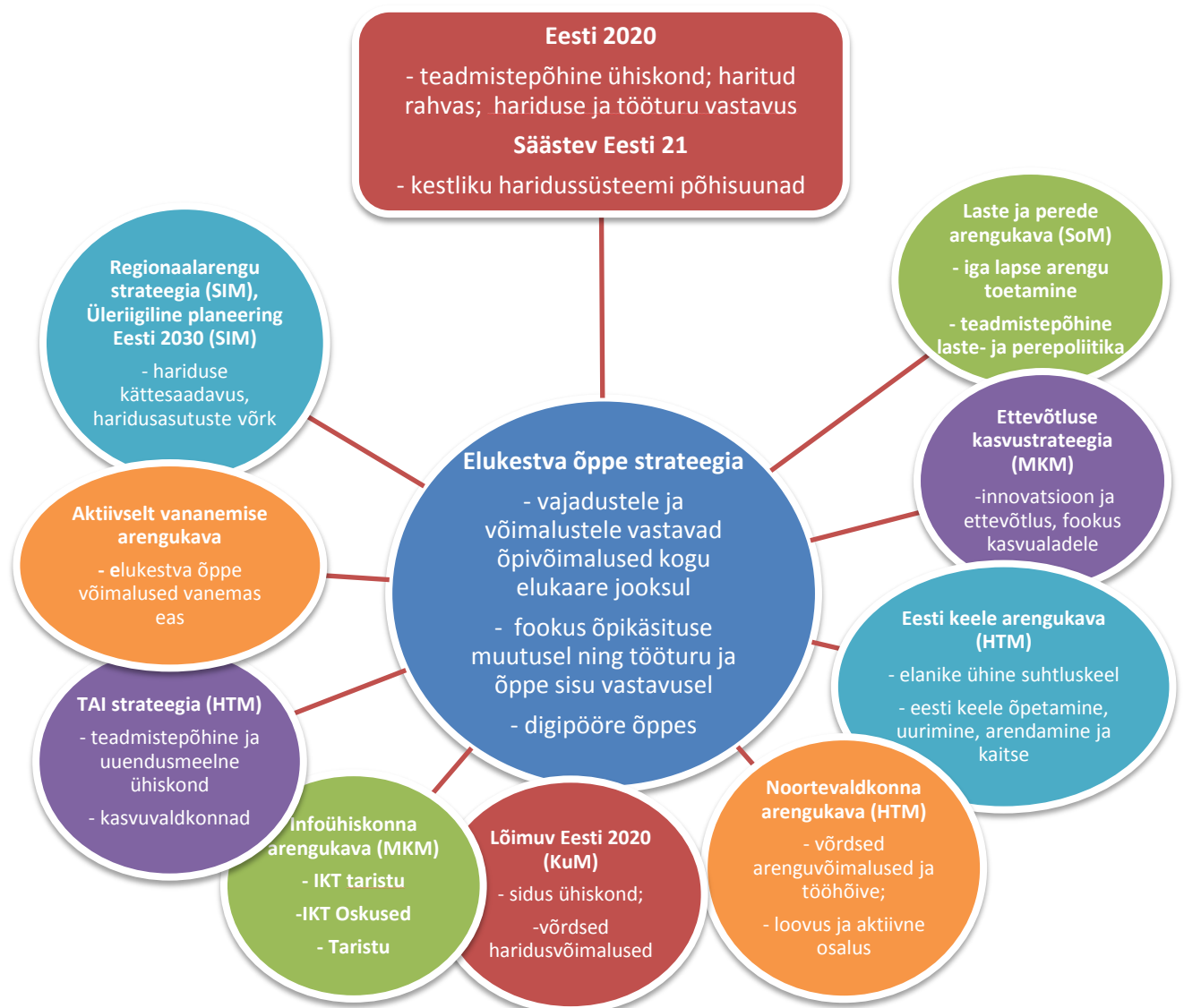
Õppijad on Eesti elukestva õppe strateegias kõik – nii lapse, noored kui ka täiskasvanud.

Lisa 3 Strateegia ja programmide vahelised seosed

Lisa 4 Seosed teiste valdkondlike arengukavade ja läbivate teemadega

Elukestva õppe strateegial on seosed praktiliselt kõigi Eesti arengukavadega. Kõige otsesemaid seoseid kirjeldatakse alljärgneval joonisel, kus märksõnadega on markeeritud nende kõige tähtsam ühisosa.

Seosed horisontaalsete strateegiliste kavadega

Elukestva õppe strateegia tegevused panustavad „Eesti 2020“ ja „Säästev Eesti 21“ eesmärkide täitmisesse. Konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ on eesmärgiks seatud põhihariduse või madalama haridustasemega õpinguid mittejätkavate noorte osakaalu, noorte töötuse ning eri- ja kutsealase hariduseta täiskasvanute osakaalu vähenemine. Kasvu soovitakse näha kolmanda taseme haridusega 30-34-aastaste inimeste osakaalus ning täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määras. Elukestva

Õppe strateegias kavandatu aitab otseselt kaasa selle saavutamisele. Säästva arengu riiklikus strateegias „Säästev Eesti 21“ on haritus ja haridussüsteem nelja eesmärgi – Eesti kultuuriruumi elujõulisus, heaolu kasv, sidus ühiskond ja ökoloogiline tasakaal – üks põhimehhanismidest ning Elukestva õppe strateegia tegevused panustavad selle kvaliteedi ja kättesaadavuse suurenemisse.

Seosed valdkondlike arengudokumentidega

Laste ja perede arengukavas 2012-2020 ja Noortevaldkonna arengukavas 2014-2020

toodu on nii eeldusteks kui täienduseks Elukestva õppe strateegia tegevustele. Kolme dokumendi kooskõlalised tegevused kvaliteetse lapseõlve ja nooreks olemise perioodi ning heade arenguvõimaluste tagamisel on vajalikud selleks, et murda vaesuse, ebavõrdsuse, harimatuse ja oskamatusse nõiarang ning kindlustada järgnevate põlvkondade edukas toimetulek.

Eesti keele arengukavas 2011-2017 on öeldud, et haritus on eesti keele säilimise ja eesti rahvusliku kultuuriruumi püsimise põhilisi tagajaid. Hariduse ülesanne on anda üldine ja erialane eesti kirjakeele oskus ning kujundada positiivne suhtumine eesti keelesse. Eesti riigi, keele ja kultuuri jätkusuutlikkus on elukestva õppe süsteemi arendamise üks põhimõtetest.

Elukestva õppe strateegia tegevustel on oluline sisend **Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014-2020** jaoks ettevõtlike ning kaasaegsete oskuste ja teadmistega inimeste kujunemiseks vajalike tingimuste loomise kaudu, mis on tarvilikud kõrgema tootlikkuse taseme saavutamiseks Eestis. Samamoodi, läbi inimeste kõrgetasemeliste oskuste ja teadmiste kujunemise toetamise, on Elukestva õppe strateegia tegevustel seos **Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia „Teadmistepõhine Eesti 2014–2020“ (TEI)** eesmärkidega.

Infoühiskonna arengukavas 2020 on seatud üldeesmärgiks hästi toimiv keskkond IKT laialdaseks kasutamiseks ja nutikate lahenduste loomiseks. Elukestva õppe strateegiaga on Infoühiskonna arengukaval otsesed kokkupuutepunktid läbi IKT taristu ning oskuste ja teadlikkuse IKT võimaluste kasutamiseks. Infoühiskonna arengukavas kirjeldatud taristule tuginedes panustavad Elukestva õppe strateegia tegevused otseselt ühiskonna digioskuste ja teadlikkuse tõusu, muutes IKT vahendite ja -võimaluste kasutamise igapäevase õppimise osaks.

Lõimuv Eesti 2020 üks kahest eesmärgist on immigranttaustaga elanike ja püsielanike vajadustele vastava, lõimumist toetava keskkonna tagamine. Selle realiseerumisse panustavad Elukestva õppe strateegia tegevused kvaliteetse hariduse kättesaadavuse tagamisel ning uue, personaalsemat lähenemist tagava õpikäsituse rakendamisel.

Üleriigiline planeering Eesti 2030+ ja **Regionaalarengu strateegia 2020** käsitlevad eesmärgina konkurentsivõimelist haridust selle kättesaadavuse ja koolivõrgu aspektist. Elukestva õppe strateegia tegevused kujundavad kvaliteetse hariduse kättesaadavuse tagamiseks vajalikku tõhusat koolivõrku.

Aktiivsena vananemise arengukavas 2013-2020 on seatud eesmärk „Vanemaealised on õpihimulised ja mitmekülgsest aktiivsed õppijad“, millesse panustab kõige otsesemalt Elukestva õppe strateegia tegevus 3.6: „Õpivõimaluste loomine vanemaealistele võtmepädevuste arendamiseks ja nende

õpivalmiduse suurendamiseks“. Vanemaaliste õppimisaktiivsuse tõus on ka osa üldisest elukestvas õppes osaluse tõusust, millele Elukestva õppe strateegias keskendutakse.

Seosed läbivate teemadega

Läbivad teemad	Strateegia mõju läbivate eesmärkide saavutamisel
Regionaalne areng	Positiivne: strateegia näeb ette, et demograafilistest muutustest tulenev vajadus korrastada koolivõrku peab olema läbi viidud nii, et säiliks ligipääs kodulähedasele kvaliteetsele põhikoolile ja mitmeid valikuvõimalusi pakkuvale gümnaasiumile igas maakonnas.
Võrdsed võimalused (sh sooline võrdõiguslikkus)	Positiivne: soovitavana nähakse iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetava õpikäsituse rakendamist kõigil haridustasemetel ja õppeliikides. Eraldi tähtsustatakse tegelemist meessoos õpingute katkestamise probleemiga ning kutse – ja karjäärinõustamisel pööratakse tähelepanu väljakujunenud sooliste stereotüüpide vältimisele.
Infoühiskonna areng	Positiivne: toetatakse uue õpikäsituse rakendamist kaasaegse digitehnoloogia abil ning õppijatele ligipääsu tagamist digitaristule.
Riigivalitsemise areng	Positiivne: strateegia näeb ette senisest tõhusamad koostöömehhanismid tööturu alase informatsiooni koondamiseks.

Lisa 5 Strateegia maksumuse prognoos

Meede	2014	2015	2016	2017	2018-2020	KOKKU
1. Muutunud õpikäsitlus	150,1	155,4	159,7	161,7	485,0	1 111,8
2. Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid	338,1	354,5	360,1	367,6	1 102,8	2 523,1
3. Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus	311,1	290,1	295,8	298,9	894,8	2 090,8
4. Digipööre elukestvas õppes	248,2	242,0	249,7	252,0	756,0	1 747,9
5. Õppes osaluse kasv ja tulemuslik ressursikasutus	127,0	125,3	129,1	130,2	389,2	900,7
KOKKU	1 174,5	1 167,2	1 194,3	1 210,3	3 627,9	8 374,3

Valitsussektori hariduskulude prognoos, mis lähtub tänastest otsustest. Prognoosis on toodud indikatiivsed maksumused miljonites eurodes. Vajadusel taotletakse strateegia elluviimiseks täiendavad vahendid järgnevate riigi eelarvestrateegiade koostamise raames.